Voorimehed aga pelgasid trammi, mille ehitamise uuendusmeelsed enne valimisi olid oma programmi võtnud. Sakslaste võidu peapõhjuseks oli siiski iganud valimisseadus, mis linna-kogukonna asjade otsustamise andis 1400 valija kätte, kusjuures pealegi nende valijate hulgas enamuses olid südalinna majaperemehed. See äratunne esines 1910. a. valimiste järel eesti ringkondades eriti teravalt.

Viimased linnavalimised tsaari-aegses Tartus 1914. a. mööduvad veel elutuma avaliku kihutustööga kui 4 aastat varemalt. Mõnelt poolt eestlaste ringidest soovitatakse valimisi koguni boikoteerida. Kuid see seisukoht ei leia siiski laiemat pooldamist. Oma arvustuses esineb eesti opositsioon üldiselt samade nõudmistega, mis tema programmis juba eelmistel valimistel kujunenud. Siiski on ka mõned üksikpunktid juurde tulnud ja teised muutunud oludele vastavalt ümber kujundatud. Kokkuvõtlikult esitab eesti opositsiooni nõudmised eesti linnavalijate koosolekul 26. I. 1914. a. „Vanemuises" A. Jürgenstein, kus ta muu seas tähendab, et olevat tarvis linnale uusi sissetulekuid leida, et mitte kõike otsestest majamaksudest loota ja neid mitte ülemääraselt kõrgele ajada. Sellepärast olevat tarvis linna varandusi, mõisaid ja metsi paremini valitseda, kui see senini on sündinud. Linna metsade ekspluateerimisega ühenduses olevat vaja asutada linna puuaed, et linnas puude hindu reguleerida, mitte aga puid teistesse linnadesse müüa, nagu see senini on sündinud. Linna ettevõtete, nagu gaasi- ja elektrivabriku valitsemine tulevat senisest lonkavast seisukorrast välja viia ja uutele alustele seada. Samal ajal soovitatakse linnal uusi ettevõtteid, nagu apteek, pandimaja jne., käima panna. Linna valgustamise ja prügitamise alal nõutakse suurema rõhu panemist III linnajaole ja ääreuulidele. Leitakse, et hariduse ja tervishoiu alal viimasel ajal eestlaste pealekäimisel nii mõndagi on korda saadetud, kuid sellest kõigest olevat siiski liiga vähe.

Nagu juba ette võis arvata, kaotasid eestlased ka 1914. a. veebruari valimistel. 1333-st antud häälest said eesti kandidaadid 518, sakslased 815. Eelmiste valimistega võrreldes oli häälte vahe veel suuremaks tõusnud. Olulisel määral oli see jällegi sündinud kunstlikult majade jagamisega soetatud häälte varal. Viimaseid oli seekordseil linnavalimisil sakslastel 180, kuna eestlastel see arv ulatus ainult 50-ni. Neist valimistest järeldas „Postimees" (1914, nr. 29), et vähe lootusi tulevat panna linnavalimiste korraldusele ja selle täiendamisele, samuti ka kunstlikkude häälte peale. Olevat tarvis uusi tegureid: „suurejooneline politiline ja majanduslik võitlus rahvuskulturaliste sihtidega edulisel alusel sotsiaalses ehk ühiselulises vaimus viib meid Tartus linna-omavalitsuse pinnal kui ka kodumaa üldises elus sihile". Seega jäi pealootus võidu saamiseks eestlaste kultuurilisele ja tulunduslikule kasvamisele. Ent lootused Tartu linnavalimistel enamust saada lükkusid kaugemasse tulevikku. Varssine ajalooline murrang 1917. a. revolutsiooni näol tõi sellesse arvutusse põhjaliku muudatuse, jättes 1914. a. linnavalimised viimasteks, kus sakslus tsaariaegse viimase linnaseaduse põhjal võis võidupüha pidutseda. Ring oli täis. — 1877. a. maksmapandud esimene Vene linnaseadus lõpetas hoopis iganenud valitsemiskorra linna-omavalitsuses, andis selle oma kolmeklassilise valimissüsteemiga aga jõukamate kodanikkude kätte. Eestlastel kui tulunduslikult vaesemal kihil polnud mõteldagi enamust linnavolikogus endi kätte saada. Ainult III klassis võisid nad enamust loota. 1886. a. linnavalimistel teevadki nad selle saamiseks pinguldatud katseid, kuid tagajärjeta, nii et nad järgmistel valimistel enam ei esinegi kindlama opositsioonina. — 1892. a. linnaseadus, mis jagas valimisõiguse ühetaoliselt kõigile kinnisvarade omanikkudele, kelle varaobjekti

Tartu, lk. 162